

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Випуск 1, 2026

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Головний редактор:

Сверлюк Ярослав Васильович, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Члени редакційної колегії:

Аніщенко Вікторія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін, Пенітенціарна академія України, Україна

Березовська Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Бобченко Оксана Юрївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна

Буцяк Вікторія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гри на музичних інструментах, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Грібіненко Юлія Олександрівна, доктор мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри історії музики та музичної етнографії, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, Україна

Джус Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Кіндратюк Богдан Дмитрович, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика педагогічного факультету, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Клепар Марія Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Крижановська Тетяна Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Крусь Оксана Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Кьон Наталя Георгіївна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри вокально-хорової підготовки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Лупаренко Світлана Євгенівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

Обух Людмила Василівна, доктор мистецтвознавства, доцент, професор, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Потапчук Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Пріма Дмитро Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Пріма Раїса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Прокопчук Вікторія Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гри на музичних інструментах, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Реда Яціне (Reda Jacyne), доктор соціальних наук (освіта), доцент, Університет Клайпеди (Klaipėda University), Литва

Рибалко Людмила Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Сверлюк Лілія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вокально-хорового мистецтва, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Ужинський Михайло Юрійович, кандидат мистецтвознавства, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Цюлюпа Наталія Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри естрадної музики, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Засновано у 2022 році. Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1742 від 23.05.2024 року.

Ідентифікатор медіа: R30-04137.
Суб'єкт у сфері друкованих медіа – РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (вул. Степана Бандери, буд. 12, м. Рівне, 33028, rectorat@rshu.edu.ua, тел. (0362) 63-62-09)

Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька, італійська, литовська, іспанська, болгарська.

Періодичність видання: 4 рази на рік.

Затверджено до друку та поширення через мережу інтернет відповідно до рішення Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол від 26.02.2026 р. № 2).

Матеріали друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Фахова реєстрація (категорія «Б»):

Наказ МОН України № 220 від 21.02.2024. (спеціальності: A1 – Освітні науки, A4 – Середня освіта (за предметними спеціальностями), A5 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)).

Офіційний сайт видання:
<https://journals.rshu.rivne.ua/index.php/art>

ЗМІСТ

<i>Бородіна Т. М., Гриценко О. Е.</i> ЗНАЧЕННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	5
<i>Гумінська О. О., Кушнірук А. А.</i> МЕТОДИ РОЗВИТКУ СПІВАЦЬКОГО ГОЛОСУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА МУЗИЧНОМУ ЗАНЯТТІ В ЗДО.....	10
<i>Димченко С. С.</i> ТАЄМНИЦІ ПІЗНАННЯ ДИРИГЕНТСЬКОГО МИСТЕЦТВА В КЛАСІ ПРОФЕСОРА ІЛЛІ МУСІНА.....	18
<i>Закопець М. Л., Палаженко О. П., Димченко С. С.</i> ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКОНАВЦІВ-ДУХОВИКІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ КРАЇН ЄВРОПИ.....	25
<i>Маргіна О. А.</i> ЕСТРАДНИЙ ВОКАЛ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО ВИКОНАВЦЯ.....	32
<i>Мельничук С. Ф.</i> ОРГАННЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЕКСПЛІКАНТ ДУХОВНОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ФОКУСІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ.....	36
<i>Пшемінська Л. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НОРВЕЗЬКИХ GRUNNSKOLER, KULTURSKOLER TA VIDEREGÅENDE SKOLER.....	41
<i>Саєнко Т. В., Дігтяр Н. М.</i> МАРИНІСТИЧНИЙ ПЕЙЗАЖ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ: МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	50
<i>Турко Н. Є.</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ТРАДИЦІЙ КОБЗАРСТВА У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	58
<i>Цюлюпа Н. Л., Буцяк В. І.</i> «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА.....	65
<i>Yablonska T. M.</i> DIDACTIC READINESS OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS FOR STUDENT-CENTERED LEARNING.....	70
<i>Литовченко В. С.</i> БАЛАНС ЛІДЕРСТВА ТА ПІДПОРЯДКОВАНОСТІ В РІЗНИХ ВИДАХ МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА: ВИКЛИКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	76

CONTENTS

<i>Borodina T., Hrytsenko O.</i> THE SIGNIFICANCE OF CLASSICAL DANCE IN THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY CHOREOGRAPHY IN THE CONTEXT OF THE DIGITALISATION OF ART EDUCATION IN UKRAINE.....	5
<i>Huminska O., Kushniruk A.</i> METHODS FOR DEVELOPING THE SINGING VOICES OF PRESCHOOL CHILDREN IN MUSIC CLASSES AT PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	10
<i>Dymchenko S.</i> SECRETS OF COGNITION OF CONDUCTING ART IN THE CLASSROOM OF PROFESSOR ILYA MUSIN.....	18
<i>Zakopets M., Palazhenko O., Dymchenko S.</i> FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF WIND PERFORMERS IN THE SYSTEM OF HIGHER MUSICAL EDUCATION IN EUROPEAN COUNTRIES.....	25
<i>Marhina O.</i> POP VOCAL IN THE CONTEXT OF WORLD AND NATIONAL MUSIC CULTURE: VALUE ORIENTATIONS OF THE CONTEMPORARY PERFORMER.....	32
<i>Melnychuk S.</i> ORGAN ART AS AN EXPLICANT OF SPIRITUAL MUSICAL CULTURE IN THE FOCUS OF EUROPEAN TRADITION.....	36
<i>Psheminska L.</i> FEATURES OF MUSIC EDUCATION IN NORWEGIAN GRUNNSKOLER, KULTURSKOLER, AND VIDEREGÅENDE SKOLER.....	41
<i>Saienko T., Dihtiar N.</i> MARINE LANDSCAPE IN THE WORK OF UKRAINIAN ARTISTS: ARTISTIC AND PEDAGOGICAL ASPECT.....	50
<i>Turko N.</i> ACTUALIZATION OF KOBZAR TRADITIONS IN THE SYSTEM OF CONTEMPORARY ARTS EDUCATION	58
<i>Tsiuliupa N., Bytsyak V.</i> “CONCERT MASTER CLASS” IN THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE MUSIC TEACHERS.....	65
<i>Yablonska T.</i> DIDACTIC READINESS OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS FOR STUDENT-CENTERED LEARNING.....	70
<i>Lytovchenko V.</i> BALANCE OF LEADERSHIP AND SUBMISSION IN DIFFERENT TYPES OF MUSICAL PERFORMANCE: CHALLENGES OF REMOTE LEARNING.....	76

УДК 784:373.24

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2026-1-2>

МЕТОДИ РОЗВИТКУ СПІВАЦЬКОГО ГОЛОСУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА МУЗИЧНОМУ ЗАНЯТТІ В ЗДО

Гумінська Оксана Олексіївна

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри музикознавства, фольклору та музичної освіти

Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID ID: 0000-0002-6343-2340

e-mail: guminska@ukr.net

Кушнірук Анастасія Андріївна

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

кафедри музикознавства, фольклору та музичної освіти

Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID ID: 0009-0001-7689-4413

e-mail: anastasiaefimcuk4@gmail.com

У статті розглянуто поняття «співацький голос дошкільників» як складна м'язодихальна та слухова система автоматизованих дій (навичок), робота якої здійснюється в різних формах вокально-хорової роботи на музичному занятті. У структурі цієї системи автори виділяють: м'язодихальний компонент (співацька постава, дихання, звукоутворення, дикція, артикуляція, прозорість, легкість, просторова відкритість, природність звучання, емоційність); слуховий компонент (чистота інтонації, ритмічне, звуковисотне, ладове чуття).

Для розвитку співацької постави запропоновано методи прикладу, наочності, пісні-вказівки. Для формування співацького дихання рекомендовано дихальні вправи, дихальну гімнастику, вправи вокалотерапії. Для розвитку звукоутворення, дикції, артикуляції автори систематизували логоритмічні, мовленнєві, артикуляційні вправи, ігри, рольові вірші, мовно-рухові ігри, вправи на відчуття резонування звуку; вокалізи на різні голосні звуки, вправи-звуконаслідування. Досягнути прозорості, легкості, просторової відкритості, природності звучання співацького голосу рекомендовано за рахунок рухових релаксаційних вправ, співу з рухами, вокальної імпровізації; звуконаслідувальних вокальних історій, вправ «Позіхання», «Собачка», «Сонячне коло»; вправ на легато, на голосні «і», «е»; декламування дидактичного вірша (пісні) з правилами співу.

Розвивати емоційність автори пропонують за допомогою емоційно-мімічної розминки, образних рухів, жестів, вокальних ігор, виразно-зображувальних імпровізацій, вигадування назв до пісень, створення малюнків, театралізації до пісень, створення ігрових ситуацій з іграшками, сюрпризами.

Описано методи розвитку чистоти інтонації та музичних здібностей: візуальне та рухове зображення метру, ритму, руху мелодії; звуковисотні вправи; звуконаслідувальні імпровізаційні вправи, вокальні історії; моделювання ритму і висоти, «малювання голосом», «співацькі розмови», «ігровий коментар»; озвучення казок; мелодизація окремих слів і словосполучень, віршів; спів з ритмічним супроводом; спів а capella, розспівування на основних тонах пісні, спів «ланцюжком» фраз мелодії, спів вправ на мелодії пісні; ігри «Відлуння», «Дзеркало», «Розшифруй», «Зашифруй».

Підкреслено важливість наочного, ігрового та творчого методів розвитку співацького голосу дошкільників на музичному занятті в ЗДО.

Ключові слова: співацький голос, діти дошкільного віку, співацький голос дітей дошкільного віку, методи розвитку співацького голосу дошкільників, музичне заняття в ЗДО.

© Гумінська О. О., Кушнірук А. А., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

METHODS FOR DEVELOPING THE SINGING VOICES OF PRESCHOOL CHILDREN IN MUSIC CLASSES AT PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Oksana Huminska

Rivne State University of the Humanities

Anastasia Kushniruk

Rivne State University of the Humanities

The article examines the concept of “preschoolers' singing voice” as a complex muscular-respiratory and auditory system of automated actions (skills), which is implemented in various forms of vocal and choral work during music lessons.

Within the structure of this system, the authors distinguish: the muscular-respiratory component (singing posture, breathing, sound production, diction, articulation, transparency, lightness, spatial openness, naturalness of sound, emotionality); auditory component (purity of intonation, rhythmic, pitch, and modal sense).

To develop singing posture, methods such as examples, visual aids, and instructional songs are suggested. To develop singing breathing, breathing exercises, breathing gymnastics, and vocal therapy exercises are recommended. To develop sound production, diction, and articulation, the authors systematized logorhythmic, speech, and articulation exercises, games, role-playing poems, speech-motor games, exercises for sensing sound resonance, vocalizations for various vowel sounds, and sound imitation exercises. It is recommended to achieve transparency, lightness, spatial openness, and naturalness of the singing voice through singing with movements, vocal improvisation, sound-imitating vocal stories, breathing exercises, and exercises on the vowels “i” and “e.”

The authors suggest developing emotionality through emotional and facial warm-ups, expressive movements, gestures, vocal games, expressive and imaginative improvisations, inventing names for songs, creating drawings, dramatizing songs, and creating play situations with toys and surprises.

Methods for developing intonation purity and musical abilities are described: visual and motor representation of meter, rhythm, and melody movement; pitch exercises; sound-imitation improvisation exercises, vocal stories; modeling of rhythm and pitch, “drawing with the voice,” “singing conversations,” “playful commentary”; narration of fairy tales; melodization of individual words and phrases, poems; singing with rhythmic accompaniment; a cappella singing, singing in the main tones of a song, singing a “chain” of melody phrases, singing exercises to the melody of a song; games “Echo”, “Mirror”, “Decipher”, “Encrypt”.

The importance of visual, playful, and creative methods for developing preschoolers' singing voices in music classes at preschool educational institutions is emphasized.

Key words: *singing voice, preschool-age children, singing voice of preschool-age children, methods for developing preschoolers' singing voices, music classes at preschool educational institutions.*

Постановка проблеми. Формування музичної культури дитини неможливе без розвитку головного музичного інструменту людини – голосу. Його виразність, витривалість, а також краса, дзвінкість співу є основою мовлення і вокалу. Правильний підхід до розвитку співацького голосу виконує здоров'язберезувальну функцію: підтримує здоров'я гортані, дихальної системи. Водночас вирішуються психологічні аспекти: спів впливає на емоційність, впевненість, розвиває комунікативні навички. Як засіб навчання і розвитку, спів допомагає через вокально-хорове виконавство передачі національної і світової музичної спадщини. Водночас розвивається й сам співацький голос, його якості, музичні та творчі здібності.

Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) освітніми орієнтирами розвитку дошкільників називає: домірні

вікові навички співу, музикальність, уміння передавати настрій, емоції, почуття у пісенній творчості, музикуванні та музичній грі, навички образного мовлення (Половіна, 2021).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку співацького голосу на професійному рівні присвячені праці Л. Василенко, О. Прядко, М. Сливоцького, Г. Стасько, Ся Цзін, Т.Ткаченко, О. Шуляр, Ю. Юцевича та ін. О. Велигура, Н. Євстігнеєва, С. Кобюк, М. Колос, А. Мартинюк, О. Роденкова, С. Цапик досліджують особливості розвитку співацького голосу школярів та його охорони. Різні аспекти музичного розвитку дітей дошкільного віку розкрито у працях Л. Вроди, І. Гриценко, К. Завалко, Т. Ліовської, С. Матвієнко, І. Романюк, С. Садовенко, О. Стріхар, А. Халілова, Г. Яківчук, Л. Ярошевської та ін. Н. Аніщенко, Л. Біла, Т. Болгар, Л. Варнавальська, М. Вікторова, Инь Циньян, Л. Куравська, В. Сергеева, О. Стріхар, Л. Ярошевської, О. Руденко,

І. Чернишенко, І. Ярошенко описують різноманітний досвід розвитку співацького голосу та музичних здібностей дошкільників.

Мета статті – дослідити та систематизувати методи та прийоми розвитку співацького голосу дітей дошкільного віку на музичному занятті в ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Поняття «співацький голос», за визначенням О. М. Прядко, є складною психофізіологічною функцією голосового апарату людини, результатом діяльності якого є виникнення музичних звуків, що мають такі акустичні властивості: звуковисотний об'єм (діапазон), динаміку, тривалість звучання, тембральні характеристики (співацьке вібрато, політність, об'ємність, блиск). Зміна висоти та сили співацького звуку, наявність дикції та артикуляції беруть участь у передачі змісту в співі. Якісні характеристики співацького голосу, на думку науковиці, залежать від фізіологічних особливостей будови голосового апарату та цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток співацького голосу (Прядко, 2012, с. 8).

Основним завданням постановки голосу О. Прядко називає дисциплінування рухів м'язової системи голосового апарату, тобто набуття рухових навичок, що безпосередньо залежить від усвідомлення основних закономірностей звукоутворення, резонування, артикуляції, дихальних рухів, їх ролі у процесі фонації, знання фізіології голосового апарату, розвитку навичок координування роботи голосового апарату за допомогою вокально-слухового контролю (Прядко, 2012, с. 8). Розвиток співацького голосу, на професійному рівні, передбачає встановлення нових рухових стереотипів, автоматизацію вокальних дій, вироблення вокальної техніки з високим імпердансом, присутності високої та низької співацької форманти у спектрі співацького звуку, вдосконалення всіх акустичних якостей співацького голосу (Прядко, 2012, с. 8).

Автоматизовані дії різних частин співацького апарату, які відбуваються в процесі співу і підкорюються волі співака, В. Черкасов називає вокальними навичками. Він поділяє їх на технічні навички – співацьку поставу, дихання, дикцію, артикуляцію, звукоутворення, звуковедення, – та художні, які забезпечують відчуття художнього образу твору, вміння правильно передавати його настрій та характер (Черкасов, 2012, с. 27).

Дитячий співацький голос відрізняється від голосового апарату дорослого. О. Стріхар, Л. Ярошевська описують такі його особливості, як дзвінкість, ніжність, легкість, слабкість; еластичність та рухомість гортані (яка з голосовими зв'язками у 2–2,5 рази менша гортані дорослої людини); тонкі, тендітні й короткі голосові зв'язки; головне резонування (природна дзвінкість, високе зву-

чання); вузький діапазон (Стріхар, Ярошевська, 2022, с. 106).

За правильної організації співу з дошкільниками, як зазначають дослідниці, діти трьох років можуть співати чисто, вільно, дзвінко приблизно в межах *mi-si* першої октави, чотирьох років – в межах *re-si* першої октави, п'яти років – *re-do* другої октави, шести років – в межах *do* першої октави (*si* малої октави) – *re* другої октави. Відповідно, мелодії пісень для дітей дошкільного віку мають відповідати діапазону їхнього голосу, зі зручною теситурою при одному й тому ж діапазоні (Стріхар, Ярошевська, 2022, с. 107).

О. Стріхар, Л. Ярошевська радять звертати увагу на загальну тривалість співу, адже співацький голос швидко втомлюється від великого м'язового та емоційного напруження. Педагог, на їх думку, має стати взірцем співу, тому що діти дошкільного віку схильні до наслідування, почувши, як звучить голос дорослої людини, вони намагаються співати так само. Навіть говорити педагог повинен спокійно, без напруження, без крику, адже діти часто переносять розмовну інтонацію на спів і можуть співати форсованим звуком (Стріхар, Ярошевська, 2022, с. 108).

Тобто співацький голос дошкільників можна трактувати як складну м'язодихальну та слухову систему, розвиток якої пов'язаний зі співацькою поставою, диханням, звукоутворенням, артикуляцією, звуковеденням, музичними здібностями (звуковисотним, ладовим та ритмічним чуттям) та емоційністю передачі музичного образу.

Дослідження методів розвитку співацького голосу, на нашу думку, і буде стосуватись впливу на ці складові. Звернемося до аналізу наукових та методичних робіт.

О. Руденко вважає, що рівень розвитку співацького голосу, а саме, чистота інтонації, залежить від рівня розвитку музичних здібностей, тому пропонує психологічні умови їх розвитку в дітей дошкільного віку: «Активізація емоційного відгуку дитини на музику; актуалізація перцептивно-репродуктивної основи музичних здібностей; підвищення пізнавального інтересу до музичних занять; організація ефективної взаємодії дошкільників з дорослими у процесі музичної діяльності; становлення музичного слуху шляхом використання народної музики; розвиток вокальних здібностей у процесі співочої діяльності» (Руденко, 2008, с. 5).

На думку Н. Аніщенко та І. Ярошенко, логоритміка є комплексною методикою, що поєднує засоби логопедичного, музично-ритмічного та фізичного виховання, синтезує слово, музику і рух. Вона сьогодні є не лише обов'язковим компонентом корекційної методики, а, що важливо, складовою музичної діяльності в ЗДО, а її використання впливає на розвиток мовлення, на роз-

виток музичних здібностей дітей (Аніщенко, Ярошенко, 2021, с. 45). Важливою ознакою логоритміки, на думку авторів, є ритмічна форма мови, яка приваблює дітей своєю енергійністю, емоційністю, налаштовує дітей на гру (Аніщенко, Ярошенко, 2021, с. 46).

Дослідники відзначають, що включення логоритмічних вправ, тобто мовної та музично-рухової активності у музичне заняття допомагає дітям з мовними порушеннями легше засвоювати програмовий зміст заняття, а в усіх дітей спостерігається зміцнення кістково-м'язового апарату, розвивається дихання, покращуються моторні функції (Аніщенко, Ярошенко, 2021, с. 46–47).

Н. Аніщенко та І. Ярошенко пропонують артикуляційну гімнастику в ігровій формі, вправи якої ефективно активізують мовленнєвий апарат дошкільників, допомагають усунути напругу та скутість артикуляційних м'язів, розігріти м'язи язика, губ, щік, щелеп, розвивають міміку, артикуляційну моторику, виразну дикцію. Водночас на музичному занятті вони використовують мовні вправи, забавки, скоромовки, вокально-хорові вправи, поспівки, ігри зі співами, вправи на координацію співів і рухів (Аніщенко, Ярошенко, 2021, с. 47).

Розвивальні та терапевтичні особливості співу Н. Аніщенко та І. Ярошенко описують наступним чином: спів сприяє зміцненню м'язів артикуляційного апарату, формуванню мовленнєвого дихання, слухової уваги, почуття ритму, найефективніший засіб лікування такої складної мовленнєвої патології як заїкання, в основі якого насамперед є порушення мовленнєвого дихання. Великого значення для мовленнєвого розвитку і формування співочих навичок автори надають поспівкам або вокальним вправам на невеликих інтервалах у вигляді наслідування. І хоча у практиці музичного виховання використовується спів під музичний супровід, Н. Аніщенко та І. Ярошенко зауважують на важливості формування слухової уваги засобами співу без музичного супроводу. Водночас вони привчають дітей слухати голос однолітків, відрізнити крикливий спів від м'якого, фальшивий від чистого, правильну вимову від спотвореної (Аніщенко, Ярошенко, 2021, с. 47).

Оскільки голос людини починає звучати під час видиху, тому педагогині пропонують вчити користуватися диханням під час співу і розмови, для цього використовуються нескладні дихальні вправи: наприклад, вправа «Хом'ячок», у якій діти надувають щоки, розмикають зуби і швидко перекочують повітря з однієї щоки в іншу; вправа «Тпру» – діти із силою видихають повітря, імітуючи хрюкання коней; вправа «Надуємо кульку» – діти набирають повітря і видихають із звуком «с-с-с», а за оплеском педагога швидко видихають решту повітря (Аніщенко, Ярошенко, 2021, с. 48).

Базовий компонент дошкільної освіти звертає увагу на інтегровані за своєю суттю логоритмічні заняття, які «спрямовані на всебічний розвиток дитини: нормалізацію її мови, оволодіння руховими навичками, вміння орієнтуватися в оточуючому світі та вести діалог з однолітками, розвивають здібність долати труднощі та прояви невпевненості в собі, уміння творчо реалізовувати себе, сприяють формуванню позитивного емоційного настрою» (Базовий компонент дошкільної освіти, 2021).

Л. Куравська пропонує логоритмічні заняття в ЗДО, описує їх структуру: на початку заняття педагог створює позитивний емоційний настрій, з цією метою проводить емоційно-мімічну розминку чи відому дітям гру на слухове, зорове або тактильне сприйняття. «Потім проводиться ірогійна гімнастика, вокальне музикування або мовно-рухові ігри і такі вправи, як дихально-артикуляційний тренінг, пальчикова гімнастика, мовленнєві ігри, рольові вірші». У центральній частині заняття педагогиня пропонує більш складні ігри, що сприяють розвитку уяви, творчих здібностей (креативний тренінг), формування навичок аналізу та синтезу, потім – інструментальне музикування чи танцювально-ритмічні вправи, релаксаційні вправи, ігровий масаж та / або пальчикову гімнастику. У кінці заняття педагог підбиває підсумки і позитивно оцінює діяльність кожної дитини (Куравська, 2016, с. 11).

Т. Болгар описує вокалотерапію як складову музикотерапії та, ширше, арт-терапії, які допомагають дитині пізнати навколишній світ, розкрити його через різні види мистецтва, пізнавати красу оточуючого, вчитись самостійно висловлювати почуття, розвивати увагу, пам'ять, мислення, впевненість, уміння спілкуватись та працювати спільно з іншими дітьми. Говорячи про вокалотерапію, дослідниця зауважує на основних фізіологічних компонентах природи голосу – звуці і диханні. Завдяки таким засобам музичної виразності, як висота, гучність, тембр, тривалість, темп, звуковидобування, артикуляція, музика використовується як терапевтичний засіб. А вокалотерапію Т. Болгар називає методом активної терапії органів і функцій дихання завдяки звуковим вібраціям, рухам діафрагми, дозованим співацьким навантаженням. Оздоровчий ефект на організм людини в цілому має спів, бо він насичує кров киснем, регулюючи енергообмін. Тому Т. Г. Болгар великого значення надає співу як методу вокалотерапії та виду музичної діяльності дошкільників (Болгар, 2013, с. 61).

На музичних заняттях з дошкільниками вона звертає увагу на співочу поставу, бо від неї залежить якість звуку, самопочуття, втомлюваність, правильне співоче дихання, звукоутворення. Дошкільникам молодшого віку музична керів-

ниця показує, як потрібно сидіти: повністю розміститися на стільчику, своєю спинкою обпертись об спинку стільчика (це допомагає контролювати рівну поставу хребта, не передавлюються нижні ребра та діафрагма), заохочує дітей примовляючою «Ми сидимо так рівно та гарно, як пташки»; вчить тримати голову рівно, не закидати назад (швидко втомлюються м'язи шиї, нижня щелепа працює із запізненням), не опускати вниз (передавлюється гортань, нижня щелепа зажата, неправильно утворюється звук); показує дітям, як руки спокійно лежать на колінах і «відпочивають», а ніжки сховались у «будиночок» та чекають, коли їх покличуть (Болгар, 2013, с. 63).

Працюючи над диханням Т. Г. Болгар виконує з дітьми беззвучні вправи: вправа «Добрий та злий вітерець» (дітям розповідають про те, як мене налякав у дорозі злий вітер, а добрий вітерець – допоміг; злий вітер подув та зірвав капелюшок з голови, а добрий вітерець ласкаво подув на обличчя і вберіг від задухи). Діти ставлять перед губами долоньку, надувають щічки й сильно дують на неї («злий» вітер), далі складають губки в дудочку, дують ніжно й повільно на долоньку («добрий» вітерець). Вправа «Гріємо ручки» полягає у наступному: діти видихають тепле повітря на долоньки перед губами, рот широко відкривається. Вправа «Допоможи Зайчику»: дітям розповідають про Зайчика, якому прищепили вушко. Усі разом дують «на зайчине вушко» прохолодним подихом та охолоджують його. Діти вдихають небагато повітря через ніс, а видихають повільно через рот, склавши губи «трубочкою» (Болгар, 2013, с. 64).

Т. Г. Болгар також пропонує використовувати елементи дихальної гімнастики (вправи «Обійми плечі», «Насос»). Працюючи над кантиленою педагогиня застосовує вокалізи на різні голосні звуки (І-Е-А-О-У-И): спочатку на одному звукові, потім угору, униз, голосно-тихо, легато та нон-легато. Великого значення вона надає наочності: візуальному зображенню руху та ритму мелодії на дошці різними способами: великими та маленькими кружечками (довгі та короткі звуки); стрілками вгору та донизу (висхідний та низхідний рух голосу); довгою лінією (зв'язне виконання – легато), пунктиром (переривчасте виконання – нон-легато). Авторка пропонує також рухове зображення – показ руками руху мелодії, що дає можливість дітям включити в роботу всі органи відчуття і краще зрозуміти й запам'ятати вправи. (Болгар, 2013, с. 64).

Т. Болгар використовує звуковисотні вправи, що допомагають наслідувати голоси природи: вправа «Як листочки шарудять?» (на звук «Шу-шу-шу» у ритмі «тіти та» – діти злегка нахилиються вниз, витягують руки вниз та плавними рухами вліво-вправо якби граються з листочками);

вправа «Вітер» (на звук «Ууу» голос рухається вгору та вниз, руки супроводжують рух голосу); вправа «Заспівай, як дощик» (діти співають «Кап-кап-кап» і показують високий – середній – низький звук дощу на звуках тризвуку); різноманітні ігри-забавлянки, пісеньки, лічилки, примовлянки (Болгар, 2013, с. 65).

Ц. Инь, говорячи про музичну творчість дошкільників, зазначає як найбільш доступну пісенну творчість. Її успішність, на думку автора, залежить від міцності співацьких навичок, вміння висловлювати в співі певні почуття, настрої, співати чисто і виразно. Вокальна творчість дітей проявляється в імпровізаціях, тобто безпосередньому, моментальному вираженні вражень у творі під час співу і виникає на основі наявного у дітей життєвого й музичного досвіду, – пише Ц. Инь. Науковець зауважує, що важливо для нашого дослідження, що на успішність вокальної творчості впливає володіння різними способами звукоутворення, які дозволяють передати найпростіші музичні образи – зображувальні чи виражальні (цокіт копит, радість при спостереганні чарівних сніжинок). А створюючи якийсь образ, необхідно висловлювати настрої, характер музики, і в залежності від характеру образу, який належить передати, діти будуть вибирати певні виражальні засоби. Це допомагає дітям глибше відчутти і усвідомити особливості виразної мови музики (Инь, 2014, с. 133).

Ц. Инь пропонує імпровізації виразно-зображувальних мелодій в характері музики, яку виконують; мелодійні «розмови», які проходять у формі питань і відповідей; мелодизації окремих слів і словосполучень, двох і чотиритактних фраз з віршів; ігри-імпровізації за українськими народними казками і казками інших народів; самостійний вибір найбільш придатних назв до пісень, що прослуховуються (Инь, 2014, с. 133).

Інтерес дітей до пісні й до співацької діяльності, на думку Ц. Инь, посилює ігрова ситуація, яка робить більш усвідомленим сприйняття змісту і настрою пісні. Ігри зі співом – це колективна форма спілкування дітей з музикою на ігровій основі, яка дає можливість грати без музичного супроводу, під власний спів (спочатку з підтримкою голосу дорослого, а надалі – самостійно). Ц. Инь пропонує зі співом використовувати рухи: щоб відчутти загальний характер музики, його форму, регістри, темп виконання, динамічні відтінки, танцювальні елементи, зміст. Прийом «музичні розмови» педагог пропонує для створення вокальноритмічних ігор-імпровізацій. Музичний керівник та діти вигадують варіанти «питань» і відповіді на них. У такій співочій, мелодійній імпровізації беруть участь усі діти, навіть ті, хто нечисто інтонує. Для імпровізацій Ц. Инь пропонує віршовані тексти, особливо жар-

твіливого характеру, вірші-«перевертні», неблиці (Інь Циньян, 2014, с. 133–134).

Заслуговує уваги досвід музичних керівників ЗДО, які реалізують завдання співацького розвитку дітей дошкільного віку. Так Л. Біла, описуючи досвід розучування пісні на музичному занятті, надає перевагу активному сприйняттю твору, для чого використовує засоби наочності – малюнки або іграшки, пояснює важкі і незрозумілі слова, поетичні звороти, спостерігає з дітьми за явищами природи та тваринним світом для подальшого їх втілення у пісні. Працюючи над диханням, показую дітям, як і коли треба його взяти, звертає увагу на чистоту інтонування, застосовує приклад для наслідування дітьми о постави, манери співу, манери брати дихання (Біла, 2023).

Вокальне виховання дошкільників, на думку Л. Білої, вимагає наполегливої роботи щодо розвитку правильного звукоутворення, для цього використовуються розспівки на основних тонах пісні, спів групами окремих фраз мелодії, спів вправ, мелодій і окремих фраз без супроводу; спів вправ і мелодій на звук «О», який допомагає виробити у дошкільнят округле, гарне звучання; співаночки з яскравими образами і простою мелодією. Музична керівниця надає великого значення розміщенню дітей. Вона об'єднує дошкільнят у групи, враховуючи їх індивідуальні особливості: до першої групи відносяться ті діти, які добре співають, вони сідають в третьому, останньому ряді; до другої групи – ті, які невпевнено і не завжди правильно співають, розміщуються у другому ряді, щоб їм допомагали ті, хто позаду; до третьої групи – ті, що інтонують нечисто, їх місця у першому ряді. У процесі роботи над пісню є закріплення, щоб воно відбувалося не автоматичним повторенням, Л. Біла застосовує інсценування, показ іграшок, ігрові ситуації (Біла, 2023).

І. Чернишенко описує власний досвід формування навичок співу у системі музичного виховання дошкільників. У першу чергу вона звертає увагу на співацьку поставу (правила співу: рівно сидіти, стояти, не напружувати корпус і шию, тримати голову прямо), дихання (брати дихання повільно), звукоутворення (співати природним голосом, уникаючи різкого, форсованого звучання; рот треба відкривати вертикально, а не розтягувати в ширину, щоб уникнути крикливого звуку). Далі вона звертає увагу на дикцію, чистоту інтонування, ансамбль (Чернишенко, 2019).

Працюючи над диханням І. Чернишенко використовується показ жестом взяття дихання, прийом «понюхати квітку» і відразу почати співати, співати на видиху голосні звуки, відкриті склади (наприклад: та, та, ля), фрази, починаючи з коротких і поступово переходячи до більш довгих. (Чернишенко, 2019).

Добиваючись природного, дзвінкого і легкого, без крику та напруження звуку, вона вчить дітей протягувати окремі звуки, кінці музичних фраз, співати пісні у повільному темпі (Чернишенко, 2019).

Для вироблення виразної дикції музична керівниця рекомендує використовувати вправи артикуляційної гімнастики, скоромовки, чистомовки, мовні вправи, ритмодекламації (Чернишенко, 2019).

Робота над чистотою інтонування, на думку І. Чернишенко, має включати вправи на звуконаслідування, спів примовок, спів низхідних вправ, моделювання (показ руху рукою, дидактичні ігри, фланелеграф), систематичне повторення вивчених пісень а *carrella*, вправа «малюємо голосом» (вільне ковзання голосом по намальованих лініях, зображення голосом завивання хуртовини, вітру, політ жука або птиці, стрибки жаб, підстрибування м'яча, крапель дощу, падання зірок тощо) (Чернишенко, 2019).

У розвитку співочих навичок І. Чернишенко надає великого значення дитячій пісенній імпроризації, вмінню творити, самостійно шукати пісенні інтонації. Вона пропонує ігрові моменти: тягнути ниточку з коробочки, розуміючи, що у звук має початок і кінець, може йти вгору й вниз, а може стояти на місці; різноманітні варіанти співу – «ланцюжком», дуетами, тріо, переклички, «відлуння», «спів про себе» (Чернишенко, 2019).

У досвіді І. Чернишенко є спів з образно-пластичними жестами – з імітацією різноманітних дій, поведінки птахів, звірів, професій людей, явищ природи тощо, адже рухи, на думку педагогині, допомагають здійснювати музичні дії більш обмислено, естетично, різноманітно і виразно. Діти також відтворюють рухами звуки різної висоти: низький звук – руки вниз, високий – вгору, плавний звук – м'які рухи, уривчастий – руки здійснюють уривчастий рух (Чернишенко, 2019).

Аналіз методичної літератури та практичного досвіду розвитку співацького голосу дає нам можливість систематизувати методи та прийоми для музичного заняття в ЗДО.

За основу їх систематизації ми візьмемо поняття про *співацький голос* як складну м'язодихальну та слухову систему автоматизованих дій (навичок), робота якої здійснюється в різних формах вокально-хорової роботи на музичному занятті. У структурі цієї системи ми виділяємо: м'язодихальний компонент – співацька поставу, дихання, звукоутворення, дикція, артикуляція (робота м'язів язика, губ, щік, щелеп), прозорість, легкість, просторова відкритість, природність звучання; емоційність; слуховий компонент – чистота інтонації, ритмічне, звуковисотне, ладове чуття.

Так для *розвитку співацької постави* ефективними стануть: метод прикладу, наочності; виконання пісні-вказівки «Ми сидимо так рівно та гарно, як пташки»; образне пояснення постави – «руки відпочивають, ніжки сховались у будинок та чекають, коли їх покличуть».

Для формування співацького *дихання* доречно використати прийом «Понюхати квітку», дихальні вправи: «Ниточка зі скриньки», «Хом'ячок», «Коник тпру», «Надуємо кульку», «Добрий та злий вітерець», «Гріємо ручки», «Допоможи Зайчику»; вправи дихальної гімнастики «Обійми плечі», «Насос»; вправи дихально-артикуляційного тренінгу та вокалотерапії.

Для розвитку *звукоутворення, дикції, артикуляції* – логоритмічні, мовленнєві, артикуляційні вправи, ігри, рольові вірші, мовно-рухові ігри; вправи на «м», «н», «нг» для відчуття резонування звуку; вокалізи на різні голосні звуки (на одному звукові, з рухом угору, вниз, голосно-тихо, легато та нон-легато); вправи-звуконаслідування голосів природи («Як листочки шарудять?», «Вітер», «Кап-кап-кап» та ін.).

Прозорість, легкість, просторова відкритість звучання співацького голосу може бути досягнута за рахунок рухових релаксаційних вправ; співу з рухами для відчуття характеру музики, регістру, темпу, динамічних відтінків, танцювальних елементів, звуковисотності; вокальної імпровізації; звуконаслідувальних вокальних історій; вправ «Позіхання», «Собачка», «Сонячне коло»; вправ на легато, на голосні «і», «е»; декламування дидактичного вірша (пісні) з правилами співу.

Емоційність, як важлива якість музикальності й співацького голосу, може розвиватись за допомогою емоційно-мімічної розминки, образних рухів (інсценування), образно-пластичних жестів; вокальних ігор «Створи настрій», виразно-зображувальних імпровізацій; вигадування назв до пісень, створення малюнків, театралізацій до

пісень; створення ігрових ситуації (з іграшками, сюрпризами, гостями).

Для якості співацького голосу надзвичайно важливою є чистота інтонації, яка пов'язана з музичними здібностями (ритмічним, звуковисотним, ладовим чуттям). На їх розвиток впливають: візуальне та рухове зображення метру, ритму, руху мелодії; звуковисотні вправи – забавки, примовлянки, лічилки, поспівки на 1–3 звуках; звуконаслідувальні імпровізаційні вправи, вокальні історії; моделювання ритму і висоти (образна наочність, дидактичні ігри, фланелеграф); «малювання голосом», «співацькі розмови», «ігровий коментар»; озвучення казок; мелодизація окремих слів і словосполучень, віршів; спів з ритмічним супроводом; спів а саррелла, розспівування на основних тонах пісні, спів «ланцюжком» фраз мелодії, спів вправ на мелодії пісні; ігри «Відлуння», «Дзеркало», «Розшифруй», «Зашифруй».

Висновки. Аналіз наукової, методичної літератури з питань вокальної педагогіки дозволили нам дати визначення поняття «співацький голос дошкільників» як складну м'язодихальну та слухову систему, розвиток якої пов'язаний зі співацькою поставою, диханням, звукоутворенням, артикуляцією, чистотою інтонації, музичними здібностями (звуковисотним, ладовим та ритмічним чуттям) та емоційністю передачі музичного образу. Відповідно до визначених компонентів та аналізу практичного досвіду ми систематизували методи, прийоми їх розвитку. На музичному занятті в ЗДО використанню даних методів розвитку співацького голосу, на нашу думку, має приділятися постійна увага, робота над ними має вестись поступово й одночасно.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці та апробації власної методики розвитку співацького голосу дошкільників через систему ігрових прийомів.

Література:

1. Половіна О. А. (2021). Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва». Стандарт дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.mcfra.gov.ua/book?bid=37876>
2. Прядко О. М. (2009). *Методика розвитку співацького голосу у майбутніх педагогів-музикантів* : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова.
3. Черкасов В. В. (2012). *Вокально-хорова робота й формування співацьких навичок учнів на уроках музичного мистецтва*. Кропивницький : Педагогічні науки, 107, 26–35.
4. Стріхар О. І., Ярошевська Л. В. (2022). *Методика музичного виховання дітей дошкільного віку*: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності музичне мистецтво. Миколаїв: РАЛ-поліграфія.
5. Руденко О. В. (2008). *Психологічні умови розвитку музичних здібностей у дітей старшого дошкільного віку*: автореф. дис. ... психол. наук. 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Київ: Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова.
6. Аніщенко Н., Ярошенко І. (2021). Роль логоритміки в музично-мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*, 2, 44–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ped_in_2021_2_8
7. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція (2021). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

8. Куравська Л. С. (2016). Програма з логоритміки для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з важкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1–4 класи). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/6-korekcyjna-programa-logoritmika.pdf.
9. Болгар Т. Г. (2013). Використання елементів вокалотерапії в музичному розвитку дошкільників. *Таврійський вісник освіти*, 4, 61–65. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_4_13
10. Инь Циньян (2014). Развитие творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами вокального виконавства. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова*. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. Драгоманова, 16 (21), 1, 131–135.
11. Біла Л. В. (2023). Методика розучування пісні з дітьми дошкільного віку: опис досвіду. *На урок: Освітній журнал*. URL: <https://naurok.com.ua/metodichniy-posibnik-metodika-rozuchuvannya-pisni-z-ditmi-doshkilnogo-viku-343478.html>
12. Чернишенко І. Г. (2019). Развитие співочих здібностей у дошкільників: педагогічний досвід роботи. *Всеосвіта: Національна освітня платформа*. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-spivocih-zdibnostej-u-doshkilnikiv-246132.html>

References:

1. Polovina O. A. (2021). *Osvitnii napriam «Dytyna u sviti mystetstva»* [Educational direction «The child in the world of art»]. Standart doshkilnoi osvity. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity. Nova redaktsiia ta porady dlia orhanizatsii osvitnoho protsesu. Retrieved from <https://ezavdnz.mcfrr.ua/book?bid=37876> [in Ukrainian].
2. Priadko O. M. (2009). *Metodyka rozvytku spivatskoho holosu u maibutnikh pedahohiv-muzykantiv* [Methods of developing the singing voice in future music teachers] : avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv: Nats. ped. un-t im. M. Drahomanova. [in Ukrainian].
3. Cherkasov V. V. (2012). *Vokalno-khorova robota y formuvannia spivatskykh navychok uchniv na urokakh muzychnoho mystetstva* [Vocal and choral work and the formation of singing skills in students in music lessons]. *Kropyvnytskyi: Pedahohichni nauky*, 107, 26–35. [in Ukrainian].
4. Strikhar O. I., Yaroshevska L. V. (2022). *Metodyka muzychnoho vykhovannia ditei doshkilnogo viku* [Methods for musical education of preschool children]: navchalno-metodychni posibnyk dlia studentiv zakladiv vyshchoi osvity spetsialnosti muzychne mystetstvo. Mykolaiv: RAL-polihrafiia. [in Ukrainian].
5. Rudenko O.V. (2008). *Psykhologichni umovy rozvytku muzychnykh zdibnostei u ditei starshoho doshkilnogo viku* [Psychological conditions for the development of musical abilities in older preschool children]: avtoref. dys. ... psykhol. nauk. 19.00.07 – pedahohichna ta vikova psykholohiia. Kyiv: Natsionalnyi pedahohichniy universytet im. M. Drahomanova. [in Ukrainian].
6. Anishchenko N., Yaroshenko I. (2021). Rol lohorytmiky v muzychno-movlennievomu rozvytku ditei doshkilnogo viku [The role of logorhythmics in the musical and speech development of preschool children]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy*, 2, 44–52. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ped_in_2021_2_8 [in Ukrainian].
7. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity v Ukraini (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) nova redaktsiia [Basic component of preschool education in Ukraine (State standard of preschool education), new edition]. (2021). Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
8. Prohrama z lohorytmiky dlia spetsialnykh zahalnoosvitnikh shkyl-internativ dlia ditei z vazhkymy porushenniamy movlennia [Logorhythmics program for special boarding schools for children with severe speech impairments]. (2016). (pidhotovchyi, 1–4 klasy) / uklad. L. S. Kuravska. Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/6-korekcyjna-programa-logoritmika.pdf. [in Ukrainian].
9. Bolhar T. H. (2013). Vykorystannia elementiv vokaloterapii v muzychnomu rozvytku doshkilnykiv [Use of elements of vocal therapy in the musical development of preschoolers]. *Tavriiskyi visnyk osvity*, 4, 61–65. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_4_13 [in Ukrainian].
10. Yn Tsynlian (2014). Rozvytok tvorchykh zdibnostei ditei doshkilnogo viku zasobamy vokalnoho vykonavstva. [Development of creative abilities in preschool children through vocal performance]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Drahomanova*. Serii 14 : Teorii i metodyka mystetskoï osvity : zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. Drahomanova, 16 (21), 1, 131–135. [in Ukrainian].
11. Bila L. V. (2023). Metodyka rozuchuvannia pisni z ditmy doshkilnogo viku [Methods for teaching songs to preschool children] : opys dosvidu. *Na урок: Osvitnii zhurnal*. Retrieved from <https://naurok.com.ua/metodichniy-posibnik-metodika-rozuchuvannya-pisni-z-ditmi-doshkilnogo-viku-343478.html> [in Ukrainian].
12. Chernyshenko I. H. (2019). Rozvytok spivochykh zdibnostei u doshkilnykiv [Development of singing abilities in preschool children]: pedahohichniy dosvid roboty. *Vseosvita: Natsionalna osvitnia platforma*. Retrieved from <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-spivocih-zdibnostej-u-doshkilnikiv-246132.html> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Наукове видання

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості

Випуск 1, 2026

Засновано у 2022 році

Засновник:

Рівненський державний гуманітарний університет

Періодичність видання: 4 рази на рік

Українською та англійською мовами

Коректура • В. О. Бабич

Комп'ютерна верстка • О. І. Молодецька

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 8,84.

Дата розміщення онлайн: 27.03.2026. Дата друку: 03.04.2026.

Зам. № 0326/228. Наклад 100 прим.

Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.